Fonds
Slachtofferhulp

Oprichter en ere-voorzitter
Prof. mr. Pieter van Vollenhoven

Postbus 93166
2509 AD Den Haag

T 070 392 52 00

@ donateurs@fondsslachtofferhulp.nl
W www.fondsslachtofferhulp.nl

IBAN: NL60 INGB 0000 0067 00

KvK 41155922

Ministerie van Justitie en Veiligheid
T.a.v. de Minister van Justitie & Veiligheid

Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Tevens per e-mail verzonden

Betreft: Advies concept-wetsvoorstel aanscherping maatregelen rijden onder invloed
Uw kenmerk:

Den Haag, 23 december 2019

Hooggeachte

Bijgaand doe ik u, naar aanleiding van uw verzoek daartoe bij brief d.d. 12 november 2019, het advies van Fonds Slachtofferhulp toekomen over het concept-wetsvoorstel aanscherping maatregelen rijden onder invloed. Het Fonds is u zeer erkentelijk dat het is gevraagd advies te geven over het concept-wetsvoorstel en voldoet graag aan dit verzoek.

Kortheidshalve mag ik u wel naar de inhoud van bijgaand advies verwijzen.

Met de meeste hoogachting,
Fonds Slachtofferhulp,

directeur

- bijlage: advies

ANBI

Wij maken ons sterk voor slachtoffers van misdrijven,
ongevallen en rampen in Nederland.

Fonds Slachtofferhulp

ADVIES

Concept-wetsvoorstel aanscherping maatregelen rijden onder invloed

aan de Minister van Justitie en Veiligheid naar aanleiding van het verzoek daartoe bij brief d.d. 12 november 2019

24 december 2019

Fonds Slachtofferhulp

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting ..... Pagina 3

1. Inleiding ..... Pagina 4

2. Voorgestelde wijzigingen ..... Pagina 4

2.1. Ontzegging rijbevoegdheid dadelijk uitvoerbaar verklaren ..... Pagina 4

2.2. Introductie rechterlijk rijverbod ..... Pagina 4

2.3. Regeling verlies geldigheid rijbewijs ..... Pagina 5

2.4. Afschaffen recidiveregeling en verlaging grens geschiktheidsonderzoek alcohol.... Pagina 6

Fonds Slachtofferhulp

SAMENVATTING

Aan het Fonds Slachtofferhulp (hierna: het Fonds) is bij brief d.d. 12 november 2019 het verzoek gedaan advies uit te brengen over het concept-wetsvoorstel aanscherping maatregelen rijden onder invloed. Het Fonds voldoet graag aan dit verzoek.

Met dit wetsvoorstel wordt voorgesteld de recidiveregeling ernstige verkeersdelicten te laten vervallen voor zover deze betrekking heeft op rijden onder invloed van alcohol. In plaats daarvan worden enkele strafrechtelijke maatregelen voorgesteld, te weten:

- een bevoegdheid voor de strafrechter om een ontzegging van de rijbevoegdheid dadelijk uitvoerbaar te verklaren;
- een bevoegdheid voor de strafrechter om een rechterlijk rijverbod op te leggen;
- een regeling die maakt dat een (cumulatieve) ontzegging van de rijbevoegdheid van twee jaar of langer, dan wel een rechterlijk rijverbod van twee jaar of langer, tot gevolg heeft dat het rijbewijs van betrokkene zijn geldigheid definitief verliest.

Verder wordt in het bestuursrecht ingezet op een verlaging van de grenswaarden bij het geschiktheidsonderzoek alcohol.

Het Fonds kan zich in alle voorgestelde wijzigingen vinden. Alle wijzigingen lijken te leiden tot een strengere en effectievere aanpak van automobilisten die zich aantoonbaar niet aan de verkeersregels houden en daarmee overige weggebruikers ernstig in gevaar brengen.

Het Fonds adviseert aanvullende maatregelen te treffen die ervoor zorgen dat plegers van ernstige verkeersdelicten, na een rijverbod of ontzegging van de rijbevoegdheid van twee jaar of langer, voor het verkrijgen van een rijbewijs niet alleen hun rijvaardigheid en de met dit wetsvoorstel voorgestelde rijgeschiktheid moeten aantonen, maar ook hun rijwaardigheid.

Fonds Slachtofferhulp

1. Inleiding

Dit concept-wetsvoorstel omvat verschillende maatregelen die zijn gericht op de aanpak van rijden onder invloed en overige verkeersdelicten. Dit in navolging op het wetsvoorstel aanscherping strafrechtelijke aansprakelijkheid ernstige verkeersdelicten.

In de volgende paragrafen volgt een nadere uitwerking van de reactie van Fonds Slachtofferhulp op dit concept-wetsvoorstel, met enkele aanbevelingen.

2. Voorgestelde wijzigingen

2.1. Ontzegging rijbevoegdheid dadelijk uitvoerbaar verklaren

Met dit wetsvoorstel wordt voorgesteld om de rechter de bevoegdheid te geven een ontzegging van de rijbevoegdheid direct in te laten gaan na de uitspraak. Nu is het nog zo dat dit pas ingaat nadat een uitspraak onherroepelijk is geworden. Dit betekent dat zolang er nog een hoger beroep of cassatieberoep mogelijk is, danwel er nog niet is beslist op een ingesteld hoger beroep of cassatie, de ontzegging van de rijbevoegdheid nog niet ingaat en de veroordeelde nog gewoon aan het verkeer kan deelnemen. In de Memorie van Toelichting staat dat de achterliggende gedachte achter deze wijziging is dat het in sommige gevallen wenselijk is dat de samenleving per direct wordt beschermd tegen de verkeersmisdadiger. Net als dat de rechter in het commune strafrecht ook de bevoegdheid heeft om zijn uitspraak direct uitvoerbaar te verklaren indien er ernstig rekening mee moet worden gehouden dat de veroordeelde wederom een misdrijf zal begaan dat is gericht tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van een of meer personen. Het Fonds kan zich in het geheel vinden in deze gedachtegang en juicht deze wijziging dan ook van harte toe. Verkeersmisdadigers die aantoonbaar een gevaar zijn op de weg dienen zo snel mogelijk een rijontzegging te krijgen zonder dat ze de mogelijkheid hebben de tenuitvoerlegging hiervan telkens uit te stellen door het instellen van hoger beroep of cassatie.

2.2. Introductie rechterlijk rijverbod

Voor de groep notoire overtreders die ondanks dat zij geen (geldig) rijbewijs heeft toch aan het verkeer deelneemt, wordt door middel van dit wetsvoorstel het rechterlijk rijverbod geïntroduceerd. Het rechterlijk rijverbod is, zo staat in de Memorie van Toelichting, eigenlijk hetzelfde als een rijontzegging. Het evidente verschil is echter dat indien er ernstige vermoedens bestaan dat de rijontzegging niet wordt nageleefd, de mogelijkheid bestaat tot vervangende hechtenis. De gedachte hierachter is dat de huidige wetgeving voor een selecte groep verkeersovertreders niet effectief blijkt. Er is een groep die meermaals onherroepelijk wordt veroordeeld voor deelnemen aan het verkeer zonder (geldig) rijbewijs. Deze groep houdt zich kennelijk niet aan de rijontzegging en stapt gewoon alsnog de auto in. Met de invoering van een rechterlijk rijverbod en de daaraan gekoppelde vervangende hechtenis, wordt dit geprobeerd tegen te gaan. Het Fonds herkent het probleem dat er een groep bestuurders bestaat die zonder (geldig) rijbewijs aan het verkeer blijft deelnemen en voor veel gevaar zorgt. De voorgestelde wijziging kan eraan bijdragen dat een deel van deze groep door de vervangende hechtenis wordt afgeschrikt en het Fonds staat hier dan ook positief tegenover.

Toch is er altijd een hardnekkige groep voor wie zelfs het risico op vervangende hechtenis hen er niet van weerhoudt achter het stuur te kruipen. Nieuwe technologie maakt mogelijk dat je je geldige rijbewijs moet scannen voordat je de auto kan starten. Dit beschermt de samenleving nog beter tegen verkeersmisdadigers. Voor nu is het voorgestelde rijverbod in combinatie met de vervangende hechtenis echter een stap in de goede richting.

2.3. Regeling verlies geldigheid rijbewijs

Een volgende voorgestelde wijziging is dat een ontzegging van de rijbevoegdheid of een rijverbod van twee jaar of langer tot gevolg heeft dat het rijbewijs zijn geldigheid verliest. Dit geldt dan zowel voor zaken waarbij er een aaneengesloten rijontzegging van minimaal twee jaar wordt uitgesproken, als voor zaken waarbij de ontzegging van de rijbevoegdheid in combinatie met eerdere ontzeggingen opgeteld twee jaar of meer bedraagt, berekend over een periode van vijf jaar. Om na afloop van deze periode weer over een geldig rijbewijs te beschikken, moet je zowel je rijvaardigheid als je rijgeschiktheid aantonen.

Thans is het zo dat iemand die een rijontzegging heeft van bijvoorbeeld drie jaar, na afloop van deze periode zijn rijbewijs gewoon weer kan ophalen. Er vindt op dat moment alleen een rijvaardigheidstest plaats waarbij de betrokkene moet aantonen dat hij nog weet hoe hij een auto moet besturen. Dit is onbegrijpelijk en onacceptabel. Iemand die heeft aangetoond een gevaar te zijn op de weg en daarvoor ook een rijverbod opgelegd heeft gekregen, moet in de ogen van het Fonds ook eerst weer aantonen dat hij zich aan de verkeersregels houdt voordat hij weer zelfstandig de weg op mag. In het commune strafrecht hebben we een zelfde soort systeem, namelijk die van de voorwaardelijke invrijheidsstelling. Een deel van de gevangenisstraf is voorwaardelijk, omdat de veroordeelde eerst moet aantonen dat hij zich aan de regels kan houden en geen gevaar voor de samenleving (meer) vormt.

Met deze voorgestelde maatregel wordt ook hier een stap in de goede richting gezet om de samenleving beter te beschermen tegen verkeersmisdadigers, maar daarmee zijn we er nog niet. In het Landelijk Actieplan Verkeersveiligheid (LAP) 2019-2021 (onderdeel van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030) is onder maatregel 55[1] opgenomen dat het Ministerie van JenV en IenW samen met het Fonds en de Verkeersveiligheidscoalitie gaan onderzoeken hoe veelplegers in het verkeer het beste kunnen worden aangepakt. Monitoring van rijgedrag is een van de opties die momenteel in deze expertgroep wordt meegenomen. De achterliggende gedachte hiervan is dat het hebben van een rijbewijs een vergunning is om te mogen rijden. Aan die vergunning zijn echter wel voorwaarden verbonden, namelijk dat je je aan de verkeersregels houdt. Indien je aantoonbaar de verkeersregels schendt en een rijverbod krijgt opgelegd of je rijbewijs ongeldig wordt verklaard, dan dien je voor het wederom verkrijgen van die vergunning eerst gedurende een bepaalde tijd controleerbaar aan te tonen dat je je aan de verkeersregels houdt. Dit kan door middel van een ingebouwd kastje in de auto gecontroleerd worden. Zodat de betrokkene om zijn rijbewijs weer terug te krijgen niet alleen een onderzoek naar de rijgeschiktheid moet ondergaan, wat voornamelijk ziet op alcohol- en middelengebruik, maar tevens moet aantonen dat hij 'rijwaardig' is door te laten zien dat hij geen gevaar vormt voor de verkeersveiligheid. Deze vorm van monitoring zou volgens het Fonds een wenselijke aanvulling zijn op de in dit wetsvoorstel voorgestelde maatregel van het ongeldig verklaren van het rijbewijs.

[1] Zie Landelijk Actieplan Verkeersveiligheid 2019-2021, pagina 19.

Fonds Slachtofferhulp

2.4. Afschaffen recidiveregeling en verlaging grens geschiktheidsonderzoek alcohol

Tevens wordt met dit wetsvoorstel voorgesteld om de grenswaarden voor toepassing van het onderzoek naar de rijgeschiktheid te verlagen waardoor er een grotere groep bestuurders wordt onderworpen aan een geschiktheidsonderzoek alcohol. Voorgesteld wordt om zowel de grenzen te verlagen voor beginnende bestuurders, als voor ervaren bestuurders en recidivisten. Ook hier staat het Fonds positief tegenover. Alcoholmisbruik in het verkeer zorgt jaarlijks voor zo'n 75-140 doden.[2] Indien de grenswaarden worden verlaagd en er een grotere groep bestuurders een geschiktheidsonderzoek naar hun alcoholgebruik krijgen opgelegd, zorgt dit voor meer controle op het gebruik van alcohol in het verkeer, wat jaarlijks veel verkeersdoden kan schelen.

Ook het afschaffen van de recidiveregeling voor rijden onder invloed van alcohol stuit niet op bezwaren van het Fonds. Zoals in de Memorie van Toelichting staat beschreven mist deze regeling kennelijk zijn doel doordat uit de praktijk blijkt dat het rijbewijs van ongeveer 90% van de recidivisten al op grond van het rijgeschiktheidsonderzoek ongeldig is verklaard. Het Fonds is samen met de ministeries van Jen en IenW van mening dat de voorgestelde wijzigingen zoals vermeld in paragraaf 4.3. van de Memorie van Toelichting (behandeld in paragraaf 2.3. van dit advies) inderdaad een strenger en effectiever alternatief is. Ook steunt het Fonds de beslissing om de recidiveregeling voor drugs in het verkeer (voorlopig) nog in stand te laten.

[2] Zie factsheet SWOV *'rijden onder invloed van alcohol'*, geactualiseerd op 30 juni 2018